

Jareb, Mario (2017). Kralj Tomislav kroz tisuć godina. Zagreb: Despot Infinitus, Hrvatski institut za povijest i Družba „Braća Hrvatskoga Zmaja”, 303 str.

U izdanju nakladnika Despot Infinitus, Hrvatskoga instituta za povijest i Družbe „Braća Hrvatskoga Zmaja”, 2017. godine objavljena je knjiga Marija Jareba *Kralj Tomislav kroz tisuć godina*. Knjiga broji 303 stranice. Mario Jareb poznati je hrvatski istraživač problematike hrvatskih nacionalnih simbola, a još i prije ove knjige svoj dugogodišnji rad okrunio je monografijom *Hrvatski nacionalni simboli* (2010.).

Svojim jedinstvenim pristupom, Jareb u knjizi *Kralj Tomislav kroz tisuć godina* neizravno pokazuje kako je moguće „kombinirati” srednji vijek i XX. stoljeće. Knjiga pokazuje da i srednjovjekovne hrvatske teme, koje su ujedno bile polazišnom točkom u izgradnji prepoznatljivoga hrvatskoga identiteta, osobito tijekom XIX. st. kod poznatih hrvatskih historiografa (Franjo Rački, Vjekoslav Klaić, Ivan Kukuljević Sakcinski), koliko god danas izgledale davnima, u velikoj mjeri mogu i u suvremenom razdoblju biti aktualne. Sam naslov djela, „Kralj Tomislav kroz tisuć godina”, moguće je shvatiti i alegorijski – Tomislav, široj javnosti poznat i kao prvi hrvatski kralj, zapravo predstavlja simbol tisućljetne težnje hrvatskoga naroda za samostalnošću. Ipak, autor je najveću pozornost u knjizi posvetio ceremoniji obilježavanja tisućite godišnjice Hrvatskoga Kraljevstva (925. – 1925.), koja će u skorije vrijeme biti i tisuću stota (2025.), kao jedne prepoznatljive okosnice hrvatskoga identiteta. U jednom širokom istraživačkom zahvatu autor tako ceremoniju prikazuje kroz prizmu hrvatske kulturne i političke povijesti – ne obrađuje samo spomenike (materijalne i nematerijalne) koji su za tu prigodnicu dugo pripremani, već prikazuje i koji je značaj te ceremonije za onodobne hrvatske političke okolnosti. Iako je u naslovu djela Tomislav, on autoru ne predstavlja i jedini motiv – u knjizi autor pomno obrađuje, primjerice, i Grgura Ninskoga, odnosno široj javnosti poznatoga borca za narodni jezik, posebice vidljivoga na splitskim crkvenim saborima 925. i 928. godine, ali i pleter, kao možda i najpoznatiji reljefni simbol hrvatskoga srednjovjekovlja i povijesnoga identiteta. Iako je teško procijeniti koji je od hrvatskih srednjovjekovnih motiva značajnije od drugih utjecao na formiranje prepoznatljivoga suvremenoga hrvatskoga identiteta, autor je u Tomislavu očito uvidio dovoljan autoritet u kojem je sve te motive moguće objediniti. Napose, autor pokazuje i na koji način

pristupiti oskudnim podatcima o Tomislavu iz srednjovjekovnih vrela, što je od velike metodološke koristi.

Knjiga je podijeljena u više cjelina. Uz uvodno (str. 7-8), tu su još četiri poglavlja – *Kralj Tomislav i njegovo doba* (str. 9-66), *Proslava tisućite obljetnice Hrvatskoga Kraljevstva* (str. 67-176), *Tisućita obljetnica i njezini tragovi do danas* (str. 177-226) i „*Starohrvatski*” *simboli i suvremeni hrvatski nacionalni identitet* (str. 227-262). Na kraju svakoga poglavlja nalaze se i bilješke (str. 8; str. 52-66; str. 152-176; str. 222-226; str. 261-262). Nakon navedenih poglavlja dolazi autorov rezime u dijelu *Umjesto zaključka* (str. 263-265) te tehničke pojedinosti vezane uz knjigu (*Kratice*, str. 266; *Izvori i literatura*, koji obuhvaćaju objavljene i neobjavljene izvore te sekundarnu literaturu, str. 266-282; *Kazalo imena*, str. 286-294; *Kazalo zemljopisnih pojmova*, str. 295-301). Tu je još i sažetak na engleskom jeziku (*Through a Thousand Years of King Tomislav – Summary*, str. 283-285) te *Bilješka o piscu* (str. 302-303).

Osim na poglavlja, knjiga je podijeljena i na brojna potpoglavlja: *Splitski crkveni sabori* (str. 22-31), *Grgur Ninski* (str. 32-47), *Priča o Duvanjskom polju i 925. godini* (str. 47-51; u sklopu poglavlja *Kralj Tomislav i njegovo doba*), *Popularizacija priče o krunidbi na Duvanjskom polju* (str. 67-70), *Proslava mađarske tisućite obljetnice i Hrvati* (str. 71-75), *Korijeni proslave tisućite obljetnice Hrvatskoga Kraljevstva* (str. 75), *Družba Braća Hrvatskoga Zmaja i početak rada na priređivanju proslave tisućite obljetnice do kraja Prvoga svjetskog rata* (str. 75-88), *Duvanjska spomen-crkva (bazilika)* (str. 88), *Pripreme za početak gradnje* (str. 88-94), *Od Duvna do Tomislavgrada* (str. 94-95), *Na dugom i trnovitom putu – radovi na izgradnji i dovršenju spomen-crkve nakon 1925. godine* (str. 95-108), *Deseci obilježavanja tisućite obljetnice 1925. godine* (str. 109-119), *Zagrebačke proslave i počeci proslava u pokrajini* (str. 119), *Crkvene proslave* (str. 119-121), *Na zmajski poziv i u duhu narodnog jedinstva* (str. 121-125), *Srpanjska proslava tisućite obljetnice Hrvatskoga Kraljevstva* (str. 125-135), *III. hrvatski svesokolski slet* (str. 135-144), *Jugoslavenski intermeco* (str. 145-146), *Kulturno-historijska izložba grada Zagreba* (str. 146-147), *Proslave u Osijeku, Sarajevu i Splitu* (str. 147-151; u sklopu poglavlja *Proslava tisućite obljetnice Hrvatskoga Kraljevstva*), *Požutjele stranice* (str. 178-184), *Exegi monumentum aere perennius...* (str. 185-186), *Mogila u zagrebačkom Maksimiru* (str. 187-191), *Spomenik kralju Tomislavu u Zagrebu* (str. 191-207), *Treće zagrebačko spomen-obilježje* (str. 208-209), *Od Drave do Jadrana* (str. 209-221) u sklopu poglavlja *Tisućita obljetnica i njezini tragovi do danas*).

Izuzev obrade tisućljetne ceremonije Tomislavove krunidbe, te nužnoga srednjovjekovnoga povijesnoga konteksta krunidbe koji je iznesen u prvom poglavlju, Jareb ovom knjigom ide i korak dalje te istražuje i odraz tisućljetne ceremonije na stvaranje hrvatskoga identiteta do današnjih dana, primjerice kroz značaj Frangešove skulpture kralja Tomislava za suvremenu hrvatsku političku povijest. Svojim zadnjim poglavljem („*Starohrvatski*” *simboli i suvremeni hrvatski nacionalni identitet*) Jareb neizravno obznajuje kako se istraživački pristup koji je na primjeru Tomislava iznio kroz ovu knjigu – o utjecaju hrvatskih srednjovjekovnih motiva na oblikovanje suvremenoga hrvatskoga identiteta – može primijeniti i na brojnim drugim primjerima (npr. pleteru). Time je ujedno ostavio i istraživački prostor svim ljubiteljima hrvatskih simbola. Uzevši to u obzir, knjigu *Kralj Tomislav kroz tisuć godina* preporučio bih svim ljubiteljima simbola, ali i svima zainteresiranim za povijest srednjega vijeka i XX. stoljeća.

Lucian Borić